

Т.П. Ковальчук

ХУДОЖНЯ ОБРОБКА ПАПЕРУ

КУРС I

Наочно-методичний посібник

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 075.8
ББК 74.268.51
К56

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедрою образотворчого мистецтва
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
Шевнюк О. Л.

кандидат педагогічних наук, доцент, зав. кафедрою ужиткової творчості та методики
художнього навчання Південноукраїнського державного педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського
Резніченко М. І.

Ковальчук Т.П.

К 56 Художня обробка паперу. Курс I: Наочно-методичний посібник. —
Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2010. — 88 с.

ISBN 978-966-10-0587-6

У наочно-методичному посібнику розкривається зміст основних видів художньої обробки паперу, технології створення ужиткових виробів за чинною програмою з даної дисципліни. Завдання подано відповідно до кредитно-модульної системи художнього навчання з основ роботи з папером. Тематику завдань проілюстровано навчально-творчими роботами, які виконані студентами художньо-графічного факультету Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського.

У додатку подано взірці для креативної діяльності, на основі яких студенти зможуть за своїми грамоту художньої обробки паперу.

Посібник адресовано студентам педагогічних закладів освіти, а також вчителям різних типів загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій художнього спрямування, керівникам поза-шкільних дитячих художніх закладів.

УДК 075.8
ББК 74.268.51

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

КОВАЛЬЧУК Тетяна Петрівна
ХУДОЖНЯ ОБРОБКА ПАПЕРУ

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Тетяна Риженко*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Нелі Ягній*

Підписано до друку 30.03.2010. Формат 70 100/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Умовн. друк. арк. 7,10. Умовн. фарбо-відб. 22,58.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07, 52-05-48, 52-19-66
publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com

978-966-10-0587-6

© Ковальчук Т.П., 2009
© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2010

Вступ

Сучасні завдання естетичного виховання і художньої освіти молоді чекають від художника-педагога серйозної різнобічної професійної підготовки. Вивчення основ декоративно-прикладного мистецтва, поряд із навчанням рисунка, живопису, графіки і скульптури, складає важливу і необхідну частину художньо-педагогічної підготовки вчителя образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Володіння вчителем основ такого виду мистецтва, як “Художня обробка паперу”, обумовлено, насамперед, особливою роллю декоративно-прикладного мистецтва у розвитку естетичного смаку школярів. Для того, щоб якісно і плідно вирішувати художньо-естетичне виховання школярів, вчителю образотворчого мистецтва необхідно мати широкий діапазон знань, умінь і навичок у галузі декоративно-прикладного мистецтва. Професійні знання і навички повинні відповідати змісту шкільної програми і визначати якісний рівень компетентності.

Художня обробка паперу — один із видів декоративно-прикладного мистецтва та прикладної творчості. Крім того — це вид педагогічної діяльності. Тому забезпечення комплексним наочно-методичним матеріалом завдань курсу дисципліни “Художня обробка паперу” є досить важливим завданням організації процесу професійної підготовки учителя.

Крім того, вивчення курсу “Художня обробка паперу” сприяє формуванню художнього смаку і творчого розвитку самого вчителя. Знання специфіки, закономірностей і засобів художнього вираження в декоративно-прикладному мистецтві допомагає краще засвоїти інші навчальні предмети художнього циклу.

Робота з папером виховує такі риси характеру особистості, як вміння зосередитися на вирішенні завдань креативної діяльності, серйозність, акуратність, відповідальність тощо, а також спрямовує формування сприйняття кольору, композиційного мислення та мислення в матеріалі, художнього бачення.

Структура змісту посібника націлена головним чином на вирішення методичних завдань щодо предмета “Художня обробка паперу”. Матеріал посібника розглядає основні види художньої обробки паперу, а саме — аплікацію, витинанку, силует, колаж, імітацію мозаїки та вітражу, торцеву та об’ємну паперопластику, пап’є-маше та технології виконання навчально-творчих робіт.

У теоретичній частині подано інформацію про різні види обробки паперу. Практична частина складається з наочно-методичних розробок за змістом основних видів художньої обробки паперу у відповідності до кредитно-модульної системи навчання.

Викладений теоретичний, методичний та практичний матеріали можуть бути використані як привід для подальшого розвитку теорії і практики навчально-виховної роботи в системі художньо-педагогічної освіти, що не перетворить його положення в догми.

**Структура програми навчального курсу
“Художня обробка паперу”
(за вимогами ECTS)**

1 КУРС. 1, 2 СЕМЕСТРИ

ОПИС ПРЕДМЕТА КУРСУ

Курс 1–2 Бакалавр педагогічної освіти	Назва галузі знань Напрямок підготовки	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів ECTS:	0202. Мистецтво* 6.020205 Образотворче мистецтво*	4 семестри Лекції (теоретична підготовка): 8 год.
Модулів: 8		
Змістових модулів: 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень — бакалавр	Практичні аудиторні заняття: 136 год.
Загальна кількість годин: 288	Кваліфікація — вчитель образотворчого мистецтва	Самостійні заняття: 72 год.
Тижневих годин: 2.		Індивідуальна робота (навчально-творчий проект): 72 год.

Мета: сформувати у студентів систему знань, професійних умінь та навичок створювати художні вироби з паперу в різних техніках; розвинути творчі здібності та підготувати їх до професійної роботи в школі та позашкільній роботі в закладах художньої творчості дітей.

Завдання курсу — забезпечити тісний взаємозв'язок між теоретичними та практичними заняттями студентів, сформувати систему професійних умінь до вирішення завдань педагогічної діяльності вчителя образотворчого мистецтва, а саме:

- ✓ вміння застосовувати засоби формоутворення, стилізувати та створювати декоративні вироби, оформлення художнього образу;
- ✓ вміння організувати архітектоніку площинних та об'ємних форм;
- ✓ вміння методично та творчо використовувати закономірності кольорознавства в роботі з кольоровим папером (поняття про темні, світлі, нюансні та контрасті, локальні, однотональні, різнонасиченні, допоміжні кольори), асоційоване відображення кольором.

Оволодіння системою практичних умінь у процесі вивчення курсу предмета передбачає **засвоєння:**

- ✓ технологій виготовлення декоративних виробів із паперу в будь-яких техніках;

Теоретичні відомості

Аплікація та її художні засоби. Аплікація являє собою найрозповсюдженіший вид художньо-прикладної творчості і одночасно є найбільш доступною технікою художньої обробки паперу. Робота в техніці аплікації дозволяє сформувати композиційне мислення, сприйняття кольору, почуття декоративності, ритму та формування уміння стилізувати будь-які форми.

Аплікація може бути предметною — створена з окремих зображень; сюжетною — відображаючи сукупність дій, подій; декоративною — з орнаментів, візерунків. Також аплікація може бути або вирізною, коли окремо і акуратно вирізаються частини кольорового паперу і складаються в композиційний сюжет, або відривною (рваною) аплікацією, коли без ножиців шматочки паперу розриваються на дрібні частинки з нерівними краями і також складаються у сюжетну картинку. Існує геометрична аплікація, коли у композиції відокремлюються чіткі геометричні фігури. Можна використовувати обривну аплікацію з наступною графічною доробкою зображення для уточнення форм та введення графічних елементів мотиву. Робота в техніці аплікації сприяє розвитку творчих здібностей, композиційних навичок.

“Аплікація” (з латини, applicatio — прикладання).

Аплікація як зображення виконується шляхом наклеювання на аркуш-основу вирізаних із паперу елементів форми, які мають відповідну конфігурацію за змістом декоративної композиції. Головною ознакою аплікації є площинне, контурне, силуетне чи абрисне трактування форми образу. Завдяки прийому багат шарового вирізування аплікація органічно взаємопов'язана з різноманітними зображально-стилістичними можливостями, що надає їй характеру декоративності.

Простота і чіткість контурів, силуетів і локальність кольору паперу надають аплікації виразності. Аплікація також може застосовуватись для повсякденної роботи в будь-яких умовах.

Для аплікації використовують спеціальні набори кольорового паперу або тонований папір. Можна використовувати інший кольоровий папір, вирізаний із старих журналів, плакатів, рекламних листівок тощо.

Аплікація є дуже виразною, особливо, коли у її створенні використовується схожий колір чи контрастне або монохромне, чи ахроматичне трактування композиційних елементів декоративної композиції.

Аплікація притаманна творчості сучасних митців декоративно-прикладного мистецтва. Роботи майстрів експонуються на престижних виставках різного рівня.

За своїм змістом композиція аплікації поділяється на предметні мотиви (листя, овочі, фрукти та інші об'єкти), сюжетно-тематичні (за жанрами), оригінальні (узори, ілюстрації, листівки, декорації, костюми, прикраси), шрифтові (заголовки, букви, плакати, наочні посібники). За допомогою аплікації з паперу можна створювати не тільки площинні зображення, а й досягати об'ємно-просторового ефекту, створювати декор об'ємних моделей утилітарного призначення (іграшки, ляльки, упаковки тощо).

Методична послідовність роботи з папером в техніці аплікації. Робота в техніці аплікації вимагає послідовних дій у створенні виробу. Особливо необхідно дотримуватися послідовності роботи над створенням багаті фігурної, сюжетної композиції.

Словник термінів та понять

- Візерунок** — сполучення ліній, форм, фарб, які розташовані у визначеному порядку, й створюють декоративний ефект.
- Імітація** — підробка, наслідування, відтворення зовнішнього вигляду та декоративної обробки якого-небудь предмета, фактури, матеріалу.
- Колорит** — фарба, колір, співвідношення всіх тонів і кольорів в багатоколірних творах образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.
- Локальний колір** — місцевий, характерний колір, забарвлення самого предмета, а також передача предметного забарвлення однорідною кольоровою плямою, яка не має кольорових відтінків, що відповідають натурі, реальним умовам освітлення.
- Монохромний** — буквально, одноколірний.
- Окантовка** — смужка паперу, якою оформляють рисунки, таблиці, художні твори на папері з країв формату аркуша для міцності виробу.
- Орнамент** — прикраса, візерунок, в якому поєднуються і ритмічно повторюються геометричні чи інші елементи.
- Панно** — шматок тканини, декоративна картина для постійного заповнення стіни в інтер'єрі.
- Паспарту** — картонна, паперова рамка з вирізом у середині для оформлення твору.
- Поліхромний** — багатоколірний, не менше 2 кольорів.
- Пропорція** — розмірне співвідношення відповідно до цілого. Один із основних засобів композиції.
- Ритм** — рівномірне чергування будь-яких елементів твору.
- Рельєф** — скульптурне зображення на площині.
- Силует** — характерний обрис, окреслення у вигляді тіньового профілю без промальовування деталей всередині контуру.
- Символ** — умовний знак.
- Символіка** — вираження ідеї, понять за допомогою символів.
- Симетрія** — відповідність у розташуванні чого-небудь.
- Стилізація** — наслідування будь-якому стилю минулого, спрощення, схематичне зображення в орнаментах предметних форм, що доведено до визначеної стильової єдності.
- Сюжет** — конкретне художнє втілення явища, події в творі.
- Тон** — відтінок кольору.
- Трансформація** — перетворення, перебудова форми.
- Фактура** — особливості обробки чи побудови поверхні будь-якого предмета.
- Форма** — зовнішній вигляд, зовнішнє окреслення.
- Фриз** — кайма, що розташовується з краю стіни, килима, виробу з паперу (вистинанка).
- Ескіз** — попереднє зображення, начерк допоміжного характеру.